

Nr 4

**Lagutskottets betänkande i anledning av motion angående
besvärsrätten i mål om utmätning.**

I motionen 1972:20 av herr Sjöholm (fp) hemställs att riksdagen måtte besluta att klagan över verkställd utmätning skall upptagas till prövning oavsett av vem besvär anföres.

Gällande rätt

Enligt 200 § utsökningslagen (1877:31 s. 1) – i det följande benämnd UL – föres klagan mot utmätningsmans förfarande i mål varom utsökningslagen handlar hos överexekutor. Tiden för klagan över utmätningsmans förfarande är i regel inte begränsad. Vill *gäldenär* eller *borgenär* klaga hos överexekutor över beslut om utmätning skall han dock enligt 201 § UL göra det inom tre veckor från den dag då han fick del av beslutet. Försittes denna tid och visas inte inom samma tid laga förfall upptas enligt 204 § klagan inte till prövning såvitt den åsyftar att vinna ändring i utmätningsmannens åtgärd. Vid utmätningsförrättningen skall utmätningsmannen meddela underrättelse om vad som bör iakttagas för ändrings sökande samt äventyret om det försummas.

Om part ej nöjes åt överexekutors beslut i utsökningsmål äger han besvär sig däröver i hovrätten (211 §). Mot hovrätts utslag eller beslut i utsökningsmål fullföljes talan genom besvär till högsta domstolen (219 §).

UL reglerar inte frågan om vem som är behörig att föra talan mot beslut i exekutivt ärende. Bestämmelsen i 201 § UL att gäldenär eller borgenär som vill klaga över beslut om utmätning skall göra detta inom tre veckor från den dag han fick del av beslutet innebär således inte att part har en obetingad rätt att föra talan mot beslut i utmätningsärende. I gällande rätt har part inte funnits behörig att föra talan mot beslut som ej kan anses angå hans rätt. Sålunda upptas i praxis inte gäldenärs klagan över utmätning till prövning om överklagningen grundas på att annan tillhörig egendom tagits i mät (NJA 1903: 378, Sv JT 1926 s. 9 och 23 och 1951 s. 269, Åke Hassler, Utsökningsrätt, Lund 1960, s. 421). Däremot tillerkännes tredje man klagorätt i större utsträckning än vad

som är fallet i civilprocessen. Man har antagit, anför Hassler, att var och en som finner sin rätt kränkt genom beslut eller åtgärd i utökningsmål äger klaga däröver. Sålunda får i gällande rätt utmätning överklagas av den som påstår sig vara ägare till egendom som utmätts (jfr 69 § UL). För tredje man gäller inte någon bestämd klagotid (jfr Sv JT 1953 s. 46).

Motionen

Motionären anför inledningsvis att tillämpningen av de bestämmelser som reglerar klagan över utmätningsmans förfarande har lett fram till helt orimliga konsekvenser i vissa fall. För att belysa sitt påstående anför motionären följande exempel. Sedan för en gäldbuden gift man egendom utmätts i makarnas hem visar det sig sedermera att egendomen tillhör hustrun. Mannen avlåter därför en klagoskrift till överexekutor. Besvären avslås av denne när mannen icke äger anföra besvär eftersom han inte lidit någon skada. Därpå klagar hustrun hos hovrätten över överexekutors utslag. Hovrätten förklarar då – formellt otadligt – att hustrun inte äger anföra besvär över ett utslag som avser annan person. Varken överexekutor eller hovrätten ägnar något som helst intresse åt hur det verkligen förhåller sig i själva rättssaken. Den formella rättvisan har triumferat över den materiella, byråkratin har besegrat det sunda förnuftet, anför motionären.

Det borde enligt motionären vara en självklar regel att syftet med alla bestämmelser som avser att göra det möjligt att påtala felaktigheter i myndigheternas handlande skall vara att skapa rättvisa. Det syftet bör inte få urholkas av den överdimensionerade respekten för rena formalia. I det aktuella fallet bör sålunda en felaktig utmätningsförrättning förklaras hävd, oavsett vem som har fäst den överordnade instansens uppmärksamhet på det oriktiga förfarandet, framhåller motionären. Han föreslår att lagtexten utformas så att de dömande instanserna bereds full frihet att i ordens egentliga mening skipa rättvisa och tillägger avslutningsvis att det torde få ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig lagtext.

Reformering av utökningslagen

Lagberedningen arbetar sedan 1960 med en reform av utökningslagen och därmed sammanhängande lagstiftning. Enligt vad utskottet under hand har inhämtat har det förhållande som behandlas i motionen uppmärksamrats av lagberedningen, som torde komma att föreslå att frågan regleras.

Utskottet

I motionen anförts att tillämpningen av de bestämmelser som reglerar klagan över utmätningens förfarande har lett fram till orimliga konsekvenser i vissa fall. Motionären hänvisar till ett fall där utmätning skett i ett hem för mannens gäld. Sedan det visat sig att det utmätta godset tillhörde hustrun klagade mannen hos överexekutor, som emellertid inte tog upp besvär till prövning under motivering att mannen inte ägde anföra besvär eftersom han inte lidit någon skada. När sedan hustrun klagade över överexekutors beslut avvisades hennes besvär av hovrätten som anförde att hustrun inte ägde anföra besvär över ett utslag i ett ärende där hon inte var part. Själva saken, frågan om utmätningen var felaktig, blev således aldrig rättsligt prövad. För att de dömande instanserna skall beredas full frihet att i ordens egentliga mening skipa rättvisa bör lagtexten enligt motionärens mening ändras så att klagan över verkställd utmätning skall upptas till prövning oavsett av vem besvär anförts och han hemställer att riksdagen skall fatta beslut härom.

Såsom framgår av den i det föregående intagna redogörelsen över gällande rätt saknar utsökningslagen bestämmelser om vem som får föra talan mot beslut i exekutivt ärende. I allmänhet har naturligtvis sökande och svarande i utsökningsmål klagorätt. I gällande rätt har man emellertid intagit i den ståndpunkten att part inte får överklaga beslut som inte kan anses angå hans egen rätt. Ett sådant fall är att gäldenär överklagar en utmätning på den grund att det utmätta godset tillhör tredje man. Ett förlopp såsom det motionären beskrivit är alltså fullt möjligt, vilket utskottet finner vara otillfredsställande. Visserligen ägde, som framgår av redogörelsen för gällande rätt, hustrun i det beskrivna fallet rätt att själv överklaga utmätningen och det utan att iakttaga bestämd klagotid. En förutsättning för att tredje man skall kunna klaga är dock att han får vetskap om att hans gods tagits i mät, vilket inte alltid torde vara fallet, samt att han blir upplyst om sin rätt att klaga. Det anförda talar enligt utskottets mening för att en utmätning skall kunna överklagas av part även om hans rätt inte är omedelbart berörd.

Enligt vad utskottet erfarit har lagberedningen under pågående arbete med en reformering av utsökningslagen uppmärksammat att gällande regler om klagorätt över utmätningens förfarande kan få konsekvenser som inte är tillfredsställande. Det torde därför kunna förväntas att lagberedningen i ett kommande betänkande föreslår bestämmelser,

varigenom den av motionären aktualiserade frågan regleras. Något initiativ från riksdagens sida kan således inte anses erforderligt.

Utskottet hemställer

att motionen 1972:20 avslås.

Stockholm den 22 februari 1972

På lagutskottets vägnar

DANIEL WIKLUND

Närvarande: herrar Wiklund i Stockholm (fp), Svedberg (s), Sundelin (s), fröken Anderson i Lerum (s), herrar Lidgard (m), Börjesson i Falköping (c), fru Åsbrink (s), herr Sjöholm (fp)*, fru Lundblad (s)*, fru Jonäng (c), herrar Andersson i Södertälje (s), Israelsson (vpk), fru Nilsson i Sunne (s) och herr Söderström (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.